

SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ ÉS NÉPI GYERMEKJÁTÉKOK CSALÁDOMBAN

SELF-MADE TOYS AND FOLK CHILDREN'S GAMES IN MY FAMILY
NARODNE DEČJE IGRE I IGRAČKE KUĆNE IZRADE
U MOJOJ PORODICI

SZABÓ HENRIETTA

MA, mester-óvodapedagógus

Pán Péter Iskoláskor Előtti Intézmény, Kishegyes, óvónő

szabohenrietta19910929@gmail.com

ÖSSZEFOGLALÓ • A tanulmány a saját készítésű és népi gyermekjátékok szerepét vizsgálja egy vajdasági magyar család generációinak játéklményeinek keresztül. A kutatás alapját interjúk és visszaemlékezések képezik, amelyek segítségével a szerző dédszülők, nagyszülők, szülők és saját gyermekkorának játékait gyűjtötte és hasonlította össze. Az elemzés rámutat arra, hogy a gyermekjátékok formáját és gyakoriságát jelentős mértékben befolyásolják a társadalmi és gazdasági körülmények, a családi háttér, valamint a természeti környezet. A vizsgált generációk esetében jól nyomon követhető a saját készítésű játékok fokozatos visszaszorulása és a vásárolt játékszerek térnyerése, ugyanakkor a hagyományos játékformák számos eleme tovább él a családi emlékezetben. A tanulmány hangsúlyozza, hogy a népi és tárgykészítő játékok jelentős szerepet tölthetnek be az óvodai nevelésben is, mivel fejlesztik a gyermekek kreativitását, kézügyességét, mozgáskultúráját és környezeti érzékenységét, miközben a hagyományok továbbadását is szolgálják.

KULCSSZAVAK • gyermekjátékok, népi játékok, saját készítésű játékok, generációk közötti hagyományozódás, óvodai nevelés, Vajdaság

1. BEVEZETÉS

*„A játék. / Az különös. / Gömbölyű
és gyönyörű, / csodaszép és csodajó, /
nyitható és csukható, / gomb és gömb és
gyöngy, gyűrű.” (Kosztolányi Dezső)¹*

Ma a korszerű technika, akár akarjuk, akár nem, jelen van az életünkben. Gyakran megkönnyíti és meggyorsítja mindennapjainkat, de azt gondolom, hogy mindemellett meg is változtatja a gondolkodás módunkat. Megszoktuk, hogy mindent rögtön meg tudunk keresni az interneten, nincs már oly nagy szükségünk a kézbe vehető könyvekre, mindent be tudunk szerezni a boltokban. Mindenféle játékot, melyek nagy része már interaktív, világít, hangeffektusai vannak, és ezek természetesen elvárásolják a gyerekeket. De vajon ha ezekkel a játékokkal játszanak a gyerekek, akkor mennyire fejlődnek? Meg kell-e ismerniük és tanulniuk a régi idők játékait? Nagyon sokat foglalkoztatott ez a téma már akkor is, amikor a diplomadolgozatomat írtam, de azóta talán még jobban, amióta elkezdtem dolgozni az óvodában. Gyakran elmélkedem azon, hogyan tudnánk hatni arra, hogy a mai gyerekek is megismerjék azokat a játékokat, amelyekkel dédszüleink, nagyszüleink és szüleink is játszottak. Azt gondolom, hogy szerencsésnek mondhatom magam, mert egy olyan családban nőttem fel, ahol ezek a játékok a generációk között nem veszték el. Játszottam én is kukoricapuskával, ismerem a pipacsjátékot, tudtam fára mászni, ugróiskolát rajzolni és ugróiskolázni, és bizony még papírbabám is volt a sok Barbie baba mellett. Ismertem a mezei virágokat, tudtam a virágokkal is játszani, karkötőt és koszorút készíteni. Vajon a gyerekek ma tudnának-e egy szál virággal játszani?; vagy egy csokor mezei virágból bármit is készíteni? Óvodánk udvara tele van mezei virággal, de bizony nagyon ritkán jut a gyerekek eszébe, hogy játszanak velük. Sőt, gyakran észre sem veszik őket, bármennyire is színesek és illatosak. Azt gondolom, hogy a mi felelőségünk, hogy felhívjuk a gyerekek figyelmét az élet apró, de szép dolgaira, hogy megtanítsuk őket arra, hogy a virágokat nem csak leszedni lehet és vázába tenni.

2. A GYERMEKJÁTÉKOK FOGALMA, JELENTŐSÉGE
ÉS FELOSZTÁSA

A játék fogalmának pontos meghatározása nem könnyű feladat, az egyes tudományágak is eltérő módon definiálják. Most nem is fektetnék nagy hangsúlyt a játék fogalmának meghatározására, hanem inkább a gyermekjá-

¹ KOSZTOLÁNYI 1973/1910: 125.

tékokon belül a népi játékokról szeretnék írni. A népi játékok közé tartoznak azok a játékok, amelyek valamelyik faluban, paraszti közösségben vagy kisebb településen élő gyermekek tárgy vagy szellemi játékaik közé tartoznak. Amellett, hogy kultúra- és hagyományőrző szerepük van, kihatással vannak lényeges szociális helyzetek megélésére és megfelelő kezelésére, valamint hozzájárulnak a képességek fejlődéséhez. Lázár Katalin fontosnak tartja még a népi játékok személyiség- és kultúraformáló erejét, illetve a tanulásban és a szocializációban betöltött szerepét kihangsúlyozni (LÁZÁR 1996: 97–98).

Úgy gondolom, hogy pontosan ez az, ami a mai gyerekek életéből leginkább hiányzik. Az, hogy élményként éljük meg, hogy ők maguk készítettek egy eszközt, amellyel aztán játszani is tudnak. És erről nem a gyerekek tehetnek. Mi, felnőttek vagyunk felelősek ezért. Mert a Kardos Ferenc által említett generációról generációra való hagyományozódás „megszakadt” (KARDOS 2003), pedig úgy gondolom, hogy sokat jelentenének a gyerekek életében ezek a játékok. Egész más élményhez jutnának azáltal, hogy ők maguk készítik el játékszereiket.

Sokan foglalkoztak már a gyermekjátékok osztályozásával. Sokféle felosztása létezik tehát a gyermekjátékoknak attól függően, hogy milyen szempontokat vettek figyelembe a felosztás készítői. Ezek közé a szempontok közé tartozik például, hogy mit csinál a gyerek a játék során, miért játszik, vagy az is, hogy mi a játékszerek funkciója vagy anyaga.

Munkámhoz Lázár Katalin felosztását használtam részletességéért (LÁZÁR 1996). Az általa kidolgozott rendszer szerint létezik egy *játékmag*, amely körül a játékok cselekménye forog, így ez alapján hat tömböt különíthetünk el:

1. eszközös játékok,
2. mozgásos játékok,
3. szellemi játékok,
4. párválasztó játékok,
5. mondókák,
6. kiolvasók.

A hat tömbön belül több altípust is meghatároz a felosztás, ami hozzájárul ahhoz, hogy az összes játékot be tudjuk sorolni valamelyik csoportba (1. táblázat). Ez a felosztás korszerű, és a játékgyűjtemények besorolásánál könnyen alkalmazható. Molnár Gyöngyi és Papp László a bácskossuthfalvai gyermekvilág játékait gyűjtötték össze *Csoncsikó* című munkájukban (MOLNÁR–PAPP 2008: 225, 235–247). A játékok felosztásához Lázár Katalin felosztását használták. A hat tömb mellett munkájukban találkozhatunk

gyermekhiedelmekkel és a dalok kottáival is. Munkámban a hat tömb közül főként az eszközös játékokra, azon belül is a tárgykészítő játékokra fektettem a legnagyobb hangsúlyt.

A HAT TÖMB

	Eszközös játékok	Mozgásos játékok	Szellemi játékok	Párválasztó játékok	Mondókák	Kiolvasók
	Tárgykészítő játékok	Ölbeli gyermek játékaik	Szellemi ügyességi játékok	Párválasztó körjátékok	Állatmondókák	Kisorsolók
	Egyszerű játékok papírból	Különbéféle ügyességi és erőjátékok	Beugratások	Leánykérő játékok	Természetmondókák	Kiszámolók (Kiolvasók)
ALTÍPUSOK	Eszközös ügyességi játékok	Fogócskák	Kitalálós játékok		Egyéb mondókák	
	Labdajátékok	Vonulások	Rejtő-kereső játékok		Csúfolók	
	Sport jellegű népi játékok		Tiltó játékok			

1. táblázat. A hat tömb és altípusaik Lázár Katalin felosztása szerint

3. A KUTATÁS HELYSZÍNE

Kutatásom adatközlői kishegyesiek, családom tagjai. Szülőfalum, Kishegyes (Mali Idoš) Bácska középső részén helyezkedik el. Gyönyörű területen fekszik, hisz a Telecskai-dombok veszik körül, és ahogy a neve is mondja, nem sík területű település. Nem mondanám azért, hogy hegyek alkotják területét, inkább dimbes-dombos vidékhez hasonlítható. Kishegyes mint község egy közigazgatási egységet képez Szikiccsel (Lovćenac) és Bácsfeketehegygel (Feketić). Az ország egyik legkisebb községe, területe csupán 181 km². Lakossága vegyes összetételű, főként magyarok, szerbek és montenegróiak lakják (MARONKA-VIGH-VIRÁG 1994: 215–216).

A faluról eddig talált legrégebbi dokumentum még az 1460-as évekből, Mátyás király idejéből származik, amelyben *Hegyeshtwrol* nevű Bács vármegyei pusztaként említik. Majd amikor 1476-ban a Maróthy bánok birtokait vették számba a Tisza-vidéken, a felsorolásban megemlítik Nagyhegyest és Kishegyest is. A középkorban a falvak kialakulásakor gyakori volt a falukettőződés, így nagy valószínűséggel Nagyhegyes létezett korábban, majd azután keletkezett Kishegyes (SZŐKE 2011: 11–13). A későbbi évszázadok során a falu teljesen elnéptelenedett.

Cothmann Antal kamarai biztos 1763-as terepszemléjén úgy ítélte meg Kishegyest és Nagyhegyest, hogy betelepítésre alkalmas vidék. Az újratelepítést Kruspér Pál, bácsi kamarai adminisztrátor végezte. Miután közzétette a felhívást Kishegyes betelepítésére, nem kellett sokat várni, hogy jelentkezzenek a Békés megyei Szentandrásról. Békésszentandrásról kívül Nógrád és Hont megyékből is érkeztek betelepülők. A 81 család tagjai katolikus magyarok voltak, akik 1769 márciusában érkeztek. Ennek emlékére 1994 óta minden év március 21-én ünnepeljük falunk napját. Elképzelhető, hogy a Békésszentandrásról érkezők által hozott játékok is megtalálhatók a későbbi gyermekkorok játékelményei közt (SZÖKE 2009: 7–8).

A falu történeténél talán csak elhelyezkedése és természeti adottságai a jelentősebbek. Átszeli a Bács-ér (Krivaja folyó), melyet a falusiak csak Krivajnak emlegetnek. Régebben nagy szerepe volt a falu lakosainak életében. A felnőttek sokat halásztak a folyócskában, és ilyenkor a gyerekek gyakran ott voltak körülöttük. A folyónak gazdag állatvilága volt akkoriban, nemcsak békák és halak éltek a vízben, hanem vízisiklók, különböző bogarak és teknősök is. A folyó körül gazdag volt a madárvilág is. A gyerekek játszottak a Krivaj partján, megismerték élővilágát, és kis halászhálókkal ők maguk is halásztak a hidakról. Mi is halásztunk még gyermekkorunkban, és nagy élmény volt minden alkalommal a halfogás. Ezenkívül a falu jellegzetessége még, hogy a Telecskai-dombok ölelésében fekszik. Ami nemcsak azt jelenti, hogy dimbes-dombos vidék, és ezáltal a gyerekeknek sok lehetőségük volt télen szánkózni, hanem azt is, hogy sok a lösz. A löszös talaj finom, porhanyós és sárga színű, melyet a faluban csak *sárga föld*nek mondanak. Ebben a sárga földben is sokat játszottak a gyerekek. Mi is készítettünk még *bunkereket* a löszfalba. Ennek elkészítése már önmagában is élmény volt, hát még a benne való játék! Emellett a faluban, a Krivaja partján van egy nagyobb park is, amely szintén fontos szerepet játszott a gyerekek életében. Sokkal gazdagabb volt a növényvilága, mint ma, így sok érdekes játékra volt alkalmas. Mindig tele volt gyerekekkel, és hangos volt a zsvajuktól. Bújócskáztak, fára másztak, faágakból és levelekből bunkert építettek, de kutatták a négylevelű lóherét és a szentjánosbogarakat is. Ebből is kitűnik, hogy a természeti környezetnek nagy szerepe volt abban, hogy a gyerekek hol, mivel és hogyan játszottak.

4. A KUTATÁS CÉLJA ÉS HIPOTÉZISE

Kutatásom fő célja, hogy adatközlőim segítségével nyomon kövessem a gyermekjátékok fejlődését és átalakulását generációról generációra. Emellett gyűjtemény formájában dokumentálni is szerettem volna a korszak gyermekjátékait.

Ennek megvalósításához családom gyermekjátékait kutattam fel. Mivel családom témával kapcsolatos vizsgálatát tűztem ki célul, abban bíztam, hogy az eredményekben megfigyelhető lesz a generációk egymásra hatása. Sok játékot tanulunk ugyanis szüleinktől, valamint gyakran megörököltük játékszereiket is. A lányos játékok mellett a fiús játékokat is összegyűjtöttem, mert feltételeztem, hogy sok eltérést fogok tapasztalni a nemek szerinti összehasonlítás során. Emellett azt is lehetségesnek tartottam, hogy lesznek majd hasonlóságok is, hiszen gyakran előfordult, hogy a lányok együtt játszottak a fiúkkal, és közben a másik nem játékait is megismerték, megtanulták. Mivel a különböző generációk különböző társadalmi körülmények között születtek és éltek, ezért azt is feltételeztem, hogy az összegyűjtött játékokban megfigyelhető lesz az adott társadalom és a családi körülmények hatása is.

Abban is bíztam, hogy a fejlődő kultúra folyamatos hátránya is megfigyelhető lesz majd a játékokon és a gyermekkori élményeken. Azt is gyanítottam, hogy a saját kezűleg készített játékok száma egyre inkább csökkenni fog, és sok népi játék az idő folyamán el is fog tűnni.

5. A KUTATÁS EREDMÉNYEI

5.1. LÁNYOS JÁTÉKOK

DÉDNAGYMAMÁM JÁTÉKAI. Dédnagymamám, Csernik (szül. Bacsa) Gizella 1929. augusztus 7-én született Kishegyesen. Mivel földműves családból származott, hamar megismerkedett a munkával és a felelősség érzésével. Nem járt óvodába, csak egyéves előkészítőbe az iskolakezdés előtt. Iskolába tizenhárom éves koráig járt, hat osztályt fejezett be. Utána nem kezdett el rögtön dolgozni, továbbra is otthon segédkezett. Sokat kellett segítenie otthon, és neki kellett vigyáznia a testvérére, emiatt keveset játszott. A szülők sokat dolgoztak, nem volt idejük játékot készíteni gyermekeiknek, így fel kellett találniuk magukat, ha valamivel játszani akartak. Játékait tehát saját maga készítette abból, ami körülvette otthon és a szántóföldön. A szüleitől, elmondása szerint, soha nem kapott játékot, még karácsonykor vagy a születésnapján sem. Örültek a testvérével, ha kaptak egy-egy narancsot vagy almát ünnepekre vagy születésnapjukra.

Dédnagymamám eszközös tárgykészítő játéka a következők voltak: *csutkaóól, csutkaház, sárbaba és sárból készült más játékok, mákbaba, koszorú és karkötő vadvirágokból, kukoricababa, rongylabda és hőemberépités.*

Eszközös ügyességi játéka a *biciklizés* volt. Bár nem volt saját kerékpárja, de nagyon szeretett volna megtanulni biciklizni. Amikor nem volt otthon senki, kitolta az utcára édesapja nagy biciklijét. Mivel férfikerékpár volt, először csak egyik lábát tette a pedálra, a másikkal lökdöste magát. Majd

később, amikor már nagyobb volt, áttette a lábát a váz alatt, és úgy hajtotta a járművet.

A mozgásos játékok közül egy ölbeli játékra emlékezett, amelyet *Gyí, paci!*-nak neveztek. Sokszor, amikor még kicsik voltak, egyedül maradtak otthon testvérével késő estig. A szülők csak sötétedés után érkeztek meg. Ilyenkor gyakran megesett, hogy féltek a sötétben. A szülők ezért játszottak velük egy kicsit elalvás előtt, hogy megvigasztalják őket. Felültek az édesapjuk hátára, és kiabálták: „Gyí, paci! Gyí, paci!”

Az ügyességi és erőjátékok közül pedig a *hógolyózásra* emlékezett. A nagy hóban könnyen el tudtak bújni a többi gyerekekkel, és így izgalmas hócsatákat vívtak.

NAGYMAMÁM JÁTÉKAI. Nagymamám, Fülöp (szül. Csernik) Ibolya 1949. szeptember 27-én született Kishegyesen. Óvodába három évet járt. Az általános iskola befejezése után beiratkozott az Óvóképző Főiskolára, de mivel akkoriban túljelentkezés volt óvónőkből, úgy döntött, hogy kiiratkozik. Végül esti iskolában kereskedőnek tanult. Gyermekkorában kevés játék volt az óvodában. Fakockákra, rongybabákra, labdákra, hintákra és hintalovakra

Csutkaól (A szerző fotója 2014-ből)

emlékszik. Emellett az óvónő gyakran olvasott nekik mesét, és körjátékokat játszottak. Nem volt testvére, így sok figyelmet kapott a szülőktől. Több játékra volt, mint dédnagymamámnak, de nem is kellett neki annyit dolgoznia gyermekként. Szülei ugyanis bérbe adták földjeiket, és édesapja kamionsofőrként kezdett el dolgozni. Édesanyja egy darabig otthon tevékenykedett, így sokat játszott gyermekként édesanyjával, és segédkezett az otthoni munkában. Mivel dédnagymamámnak kevés játékra volt, igyekezett minél több játékot készíteni vagy vásárolni nagymamámnak. Három olyan játékra emlékszik, amelyeket megvettek neki a szülei. Az egyik egy alvóbaba, a másik egy kaucsukbaba,² a harmadik pedig egy labda volt. Mivel akkoriban sok gyerek volt, és sokat játszottak az utcán, gyakran kikapott, mert nem akart az utcáról bemenni, amikor édesanyja hívta. Még általános iskolában is játékkal töltötte az iskola utáni időt, nem igazán szeretett tanulni.

Első játéka egy nyuszi volt, amelyet az édesanyja készített neki fehér ruhaanyagból. Szivaccsal tömte ki az állatot, és piros gombokból szemet varrt fel neki. Nagymamám elmondása szerint nem igazán emlékszik rá, mert nagyon kicsi volt még akkor. További eszközös tárgykészítő játékaik voltak még a következők: *babakocsi paradiocsompasszírozóból, csutkababa, papírbaba, babaszoba és bútorok különböző dolgokból* (pl. kartonból, zöld muharból, cérnagurigából stb.), *koszorú és nyaklánc pitypangból vagy százszorszépből, babaruhák ruhaanyagból, rongybaba, csutkaó, boltosjáték, porbomba, hótégla, hőemberkészítés, hóalagút, sárpuska, rongylabda, papírhajó, papírcsákó, pókozás és biciklizés.*

Babakocsija azért volt paradiocsompasszírozóból, mert szülei hat paradiocsompasszírozót kaptak esküvői ajándékba. Sokáig nem tudtak mit kezdeni velük, majd édesapjának eszébe jutott, hogy készít belőle egy babakocsit. Kerkeiket cipőkrémesdobozokból állította össze, fogantyúját pedig a passzírozó karjából.

Egy rongybabája is volt a nagymamámnak. Egy ideig ugyanis Verbáson (Vrbas) laktak, ahol édesapja az étolajgyárban dolgozott. Tervben volt akkor egy napközi megnyitása a gyár munkásainak gyermekei számára. Dédnagymamám lett volna a dada a napköziben, de mivel a napközi végül mégsem nyílt meg, kaptak emlékebe egy rongybabát. Ezt nagymamám különösen szerette, két-három éves koráig szinte mindenhol magával vitte.

Abban az időben mindenhol földes út volt, így ha nem esett az eső, akkor felkaptak egy marék földet, port, és feldobták a levegőbe. Az volt a *porbomba*. A por ilyenkor mindenfelé szállt, és egyikük porosabb lett, mint a másikuk, a szülők nagy örömeire. Ha pedig esett az eső, akkor lehetett *saraskodni*. Mamám

² Kaucsukból, a gumi alapanyagából készült játék baba.

nagyon szeretett a nyári esőben kint játszani. Sokat saraskodtak, készítettek például *sárpuskát*. Egy bot végére egy marék sarat ragasztottak, jó erősen meghajították, és a pocsolójában ugráló békákat dobálták vele.

Neki sem volt saját biciklije, így ő is édesapja férfibiciklijén tanult meg kerékpárt hajtani. A váz alatt áttette a lábát, és úgy hajtotta, amíg kicsi volt.

A különféle ügyességi és erőjátékok közül a következőkre emlékezett: *fára mászás, zavarócska, hógolyózás, szánkózás*.

Nagymamám *szánkóját* szülei készítették a falu kádárjánál. A lovas szánkóhoz hasonlított, csak persze kicsiben. A gyerekek szánkóikat a lovas szánkó után kötötték, és nagy örömmel siklottak tova.

A szellemi játékok közül a *bújócskára* emlékezett. A *zavarócska* mellett a legkedveltebb játék a bújócska volt. A gyerekek gyakran késő estig kint játszottak az utcán. Nagymamám nagyon sokszor kikapott édesanyjától, mert többszöri hívásra sem ment be a házba.

ÉDESANYÁM JÁTÉKAI. Édesanyám, Szabó (szül. Fülöp) Gabriella 1970. szeptember 12-én született Topolyán (Bačka Topola). Két évig járt óvodába, majd befejezte a nyolc osztályt, utána pedig a 9. és a 10. osztályt.

Az óvodában főleg bolti játékokkal játszottak (pl. kockákkal, bababútorokkal stb.). A gyermekek kevés játékot készítettek saját használatra. Gesztenyéből állítottak össze különböző figurákat, magvakból és termésekből pedig kakast, tyúkot. A makarónit felfűzték spárgára, majd a tésztát befestették különböző színűre. Gyermekkorában szülei sok játékot vásároltak neki, ezért na-

Sárpuska (A szerző fotója
2014-ből)

Karkötő százsorszépéből
(A szerző fotója 2014-ből)

gyon keveset készített saját kezűleg. Mivel visszahúzódó természetű volt, keveset játszott kint a többi gyerekkel, emellett tizenegy éves koráig egyke volt.

Eszközös tárgykészítő játéka a következők voltak: *karkötő és nyaklánc gyermekláncfűből, lóheréből vagy százszorszépből, pitypangszárduda, függő száras meggyszemekből, kalap lapulevélből, pukkantózás hóbogyóval, csutkaól, csutkatorony, orrszarvú, paprikajancsi, papírbaba, gyufafigurák, homoktorta, homokvár, papírsárkány, bűgógomb, hóember, papírforgó, papírcsákó, papírhajó.*

A *pukkantózás*nál a fehér hóbogyó (*Symphoricarpos albus*) cserje gömb alakú fehér bogyói játszották a főszerepet. A gyerekek összegyűjtöttek belőle egy marékka, majd a dekoratív bogyókat leszórták a földre, és mindegyikre egyesével ráléptek. Ekkor a bogyó kisebb-nagyobb pukkanó hangot hallatott.

Az *orrszarvús játék* úgy nézett ki, hogy a korai juhar (*Acer platanoides*) termését, amelyet *pergettyű*nek is neveztek, szétszedték, és az orrukra ragasztották. Ilyenkor azt játszották, hogy ők az orrszarvúak.

A *bűgógomb* egyszerű játék: egy gombot felfűztek egy vékony cérnára vagy spárgára, annak két végét összekötötték, és ezután megfogták a cérna két végét úgy, hogy a gomb körülbelül a középen legyen. A gombot maguk felé feltekerték, majd meghúzták a cérnát. Ezáltal a gomb kipergett, és közben bűgő hangot adott.

Az eszközös ügyességi játékok közül a következőket tudta elmesélni: *árnyjáték, kártyavár, pukkantás szájjal, zsinórozás, malmozás, tapsolás.*

A *tapsolás* játékot az iskolában játszották az órák közti szünetekben. Két lány szemben állt egymással, és felemelt kézzel tenyerüket társuk felé fordították. A játék lépései:

1. Összeütik a saját kezüket (egyet tapsolnak).
2. Egyszerre összecsapják mindkét kezüket.
3. Tapsolnak egyet.
4. Összeütik a jobb kezüket egyszerre.
5. Tapsolnak egyet.
6. Összeütik a bal kezüket egyszerre.

A hatodik lépéstől ismétlődnek a mozdulatok az elsőtől kezdve. A játék lényege, hogy mindig gyorsabban üssék össze a tenyerüket, és ne vétsék el a mozdulatokat. Ha valaki hibázott, akkor újból kezdték a játékot.

Mozgásos játéka a következők voltak: *bukfenc, cigánykerék, talicskázás, sőtörés, forgatócska, hétfogás, piroskesztyűzés, ugrálás, ugróiskola, angyalka, hógolyózás.*

Az ugrálóst ketten játszották, és az ugrókötelet akkor még gatyagumi helyettesítette, azt ugrálták át. Közben a következő szöveget mondták: „Esa-esa, esa-sa, Pi-pi, duga čarapa.”

Édesanyám szellemi játéakai közé tartozott a *pipacsjáték* és a *bújóska*.

JÁTÉKAIM. 1991. szeptember 29-én születtem Topolyán. Óvodába két évet jártam. Sok játékunk nagyon régi volt, ilyenek voltak például a nagy fakockák. Sok érdekes figurát készítettünk termésekből, tésztából kalapot formáztunk édesanyánknak anyák napjára.

Eszközös tárgykészítő játékaim a következők voltak: *karkötő*, *nyaklánc* és *koszorú pitypangból vagy százszorszépből*, *hercegnők*, *játék kutyatejszárból*, *töklámpás*, *függő száras meggysemekből*, *gyapjúlabda* és *gyapjúból készült más dolgok*, *papírbaba*, *babaház*, *babaruhák*, *paprikajancsi*, *csattogás levéllel*, *hangadás fűszállal*, *makksíp*, *pattogatottkukorica-lánc*, *cifrabot*, *kukoricapuska*, *parittyá*, *sárpuska*, *vár és alagút sárga földből*, *hóemberkészítés*, *papírsárkány*, *papírcsákó*, *papírhajó*, *papírrepülő*.

A *hercegnők* az apró szulák (*Convolvulus arvensis*) és az erdei mályva (*Malva sylvestris*) virágából készültek. Lecsíptük a növény szárát, lefordítottuk a virágot, és fordítva visszatettük a szárát. A tölcsérvirág különböző színekben pompázott; így sokszor versenyeztünk egymással abban, hogy kinek a *hercegnője* szebb.

Hercegnők (A szerző fotója 2014-ből)

Gyermekkorom egyik legemlékezetesebb játéka volt a *babaház*, melyet édesapám készített. A babaházat fából (főként hulladék fából) készítette. Szőnyeget is raktunk bele, és képeket is ragasztottunk a falaira.

Eszközös ügyességi játékaim a következők voltak: *kártyavár, lepkefogás, kacsázás vízben, pukkantás szájjal, kötélugrálás, zsinórozás, árnyjáték, felhőfigurák, tapsolás.*

Mozgásos játékaim: *fára mászás, bukfenc, cigánykerék, talicskázás, sőtörés, forgatócska, hétfogás, indiántűz, piroskesztyűzés, csúszkálás a jégen, angyalka, hógolyózás, szánkózás, Nézzünk farkasszemet!, ugróiskola.*

Szellemi játékaim közé tartoztak a következők: *barack, koki, tyúk vagy kakas, pityangfűjás, pipacsjáték, hideg-meleg, bújócscsa, mosogatórongy, Fekete-fehér – Igen-nem?.*

5.2. FIÚS JÁTÉKOK

NAGYTATÁM JÁTÉKAI. Nagytatám, Fülöp István 1942. szeptember 25-én született Kishegyesen. Két évet járt óvodába. Az óvoda után befejezte a nyolc osztályt, majd az inasiskola kereskedelmi szakára járt.

Elmondása szerint kevés játéku volt az óvodában. Vissza tudott emlékezni arra is, hogy voltak labdáik, kirakós kockáik, hintalovuk és hintájuk az udvaron.

Eszközös tárgykészítő játékaik közé tartoztak: *csutkaóll, rongylabda, csatogás levéllel, hangadás fűszállal, nádsíp, cifrabot, fűvócsó, parittyá, karikás ostor, íj és nyilvessző, homokvár, járművek kartonból vagy fadarabokból, hőemberkészítés, papírhajó, papírrepülő, papírcsákó, lepkefogás.*

Eszközös ügyességi játékaik voltak: *vesszőparipa, hinta, karikázás, böközés, parázás, falpara, lukba csórézás, pilkázás, csépolés, sárbomba, kacsázás vízben, pókozás, gombfoci, kártyavár, árnyjáték, Volt-e apád katona?, hótégla és hólabirintus, biciklizés.*

A hintázás akkoriban úgy nézett ki, hogy egy fa vastag ágára felkötöttek egy vastagabb kötelet, és a végére csomót kötöttek. A hintázók a csomót a lábuk közé vették, és úgy hintáztak.

A *karikázáshoz* a karika nem más volt, mint kerékpárabroncs küllök nélkül. Ez számára nagyon érdekes játék volt. Egy fadarabbal ütögették a karikát, így hajtották előre.

A *parázásnál* a földön egy botdarabbal húztak egy vonalat, majd attól néhány méterre megálltak. Mindenkinél volt egy para (régi aprópénz), azt kellett a vonalhoz dobni. A játék lényege, hogy a pénzermét minél közelebb dobják a vonalhoz. Az győzött, akinek a parája közelebb volt a vonalhoz.

Abban az időben gyakran csépeltek háznál. Ilyenkor lekaszálták a búzát (*Triticum aestivum*), árpát (*Hordeum vulgare*), majd hazavitték. Voltak,

akik azzal foglalkoztak, hogy házhoz jártak a cséplőgéjükkel, és felvállalták a búza, árpa cséplését. Nagyatám és testvére ilyenkor cséplős játékot játszott. A régi férfibiciklit felfordították, hogy a kerekei felfelé legyenek. Az egyikük tekerte a pedált, a másikuk pedig a bűzát a kerék közé rakta. Így játszották el azt, ahogy a felnőttek csépeltek.

Neki sem volt saját biciklije, így ő is édesapja férfibiciklijén tanult meg biciklit hajtani. A váz alatt áttette a lábát, és úgy hajtotta, amíg kicsi volt.

A mozgásos játéka a következők voltak: *fára mászás, bukfenc, cigánykerék, talicskázás, sőtörés, indiántűz, piroskesztyűzés, csúszkálás, angyalka, hógolyózás, szánkózás, fakardozás, árokba macskázás, fűtyülés ajak és kéz használatával.*

A szellemi játékok közül a *pipacsjáték* és a *bújóska* jutott eszébe.

ÉDESAPÁM JÁTÉKAI. Édesapám, Szabó Menyhért 1965. október 29-én született Topolyán. Óvodába csak egy évet járt, mert az óvoda messze volt, a szülei pedig sokat dolgoztak, ezért a bátyja vigyázott rá otthon. Az általános iskola nyolc osztálya után befejezte a 9. és 10. osztályt. Középiskolába Topolyán járt szerszámlakatos szakra, majd a kishegyesi mezőgazdasági birtokon kezdett el dolgozni. Az óvodában főleg termésekből, levelekből készítették játékokat és különböző figurákat. Nagyon sokat játszott kinn a szabadban az utcabeli gyerekekkel. Mivel közel laktak a falu parkjához, legtöbbször ott. Minden alkalommal legalább 8-10-en voltak kint, így sosem unatkoztak. Mindig volt valakinek valami jó ötlete, hogy mit csináljanak. Édesapám nagyon szeretett barkácsolni, jó kézügyessége volt. Legtöbbször abból próbált játékot csinálni, ami a keze ügyébe került.

Eszközös tárgykészítő játéka az alábbiak voltak: *csattogás levéllel, hangadás fűszállal, pörgettyű, cifrabot, makksíp, szárhegedű, fűvócső, ördöglakat, parittyá, kukoricapuska, fakard, íj és nyílvevő, lándzsa, pisztoly, sárpuska, sár-bomba, papírsárkány, hőemberépítés, papírhajó, papírrepülő.*

A nagylevelű (*Tilia platyphyllos*), illetve a kislevelű hárs (*Tilia cordata*) lehulló termését nevezték *pergettyű*-nek. Ahogy dobálták a magasba, a termések lassan seregve-peregve hullottak le a földre. Pörgettyűt készítettek rossz órák fogaskerekeiből is. Ezek voltak a mai beyblade-játékok elődjei.

Eszközös ügyességi játéka a következők voltak: *hintázás, kacázás vízzen, pókózás, lepkefogás, halfogás, Volt-e apád katona?, lövőke.*

A hintájukat maguk készítették az utcabeli gyerekekkel. A Krivaja folyó fölé belógott egy faág. Erre kötöttek egy vastag kötelet, és azzal ugráltak a folyó egyik partjáról a másikra. Ha találtak egy kisebb lécdarabot, akkor szét-húzták a kötelet, és belerakták közé. Így már ülőkéje is volt a hintának.

Mozgásos játéka a következők voltak: *fára mászás, bukfenc, cigánykerék, talicskázás, sőtörés, hétfogas, indiántűz, piroskesztyűzés, indiánok és cowboyok,*

csúszkálás, mosdatás, hógolyózás, szánkózás, füttyülés ajak és kéz használatával, fakardozás.

Szellemi játékaik közül a következőkre emlékezett: *Bzzzzz...*, *pipacsjáték, bújócška.*

A *Bzzzzz...* nevű játékot már inkább kamaszkorukban játszották. Kiválasztottak egy kezdőt, aki hátat fordított a többieknek. Bal kezét a jobb keze hónalja alatt kifordított tenyérrel a vállához szorította, jobb kezének tenyerét pedig az arcához nyomta. Így nem látott oldalra. A csoportból valaki ráütött a kifordított tenyerére, majd gyorsan visszazaladt. Amikor a kezdő megfordult, mindenki felemelte a mutatóujját, és *bzzzzzz* hangot hallatott. Addig zümögtek, amíg a kezdő rá nem mutatott valakire. Ha eltalálta, hogy ki ütötte meg, helyet cseréltek, ha nem, akkor továbbra is ő maradt a „szenedő alany”.

TESTVÉREM JÁTÉKAI. Testvérem, Szabó Flórián 1993. április 9-én született Topolyán. Egy évig járt napközibe, mert szülei dolgoztak, és felügyeletét nem tudták másképp megoldani. Óvodába két évet járt, majd befejezte az általános iskolát. Topolyára ment középiskolába, autószerelő szakra. Az iskola befejezése után munkába állt Kishegyesen egy autófestő műhelyében. Az óvodában ők is készítettek magvakból, termésekből különböző figurákat. Emellett az újrahasznosításra is nagy hangsúlyt fektettek. Például műanyag palackokból készítettek forgót, vécépapír-gurigából pedig hóembert vagy távcsövet.

Eszközös tárgykészítő játékaik a következők voltak: *új és nyílvesző, cifrabot, ördöglakat, sárpuska, kukoricapuska, parittyá, fakard, bodzafasíp, nádpeca, fúvócső, csattogás levéllel, hangadás fűszállal, makksíp, vár sárga földből, papírsárkány, hóemberkészítés, papírhajó, papírcsákó, papírrrepülő, durrantó.*

Eszközös ügyességi játékaik az alábbiak voltak: *búgócsiga, kacsázás vízen, pukkantás szájjal, kártyavár, árnyjáték, lepkefogás.*

Ördöglakat (A szerző fotója 2014-ből)

A mozgásos játékok közül a következőkre emlékezett: *fára mászás, bukfenc, cigánykerék, talicskázás, sőtörés, indiántűz, piroskesztyűzés, hétfogás, Kicsi rakás nagyot kíván!, csúszkálás, mosdatás, angyalka, hógolyózás, szánkózás, füttyülés ajak és kéz használatával, Nézzünk farkasszemet!, zavarócska, bajuszpödrés, barack, koki.*

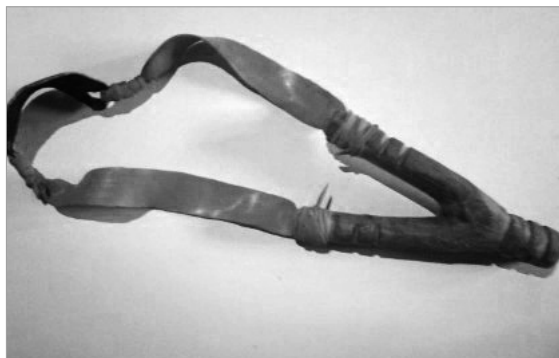
Szellemi játékaik voltak: *pipacsjáték, bújócscsa, mosogatórongy, Fekete-fehér – Igen-nem?.*

6. AZ EREDMÉNYEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Munkából egyértelműen kiderül, hogy mi játszik közre abban, hogy egy gyermek mivel játszik:

- ▶ *a kor és jellemzői* (a kor vélekedése a gyermekről és a gyermeknevelésről),
- ▶ *a család gazdasági helyzete és a szülők foglalkozása,*
- ▶ *a gyermek tágabb társadalmi környezete* (a közelebbi rokonok és a játszótársak),
- ▶ *a lakóhely környezeti adottságai,*
- ▶ *a gyermek személyisége és érdeklődése.*

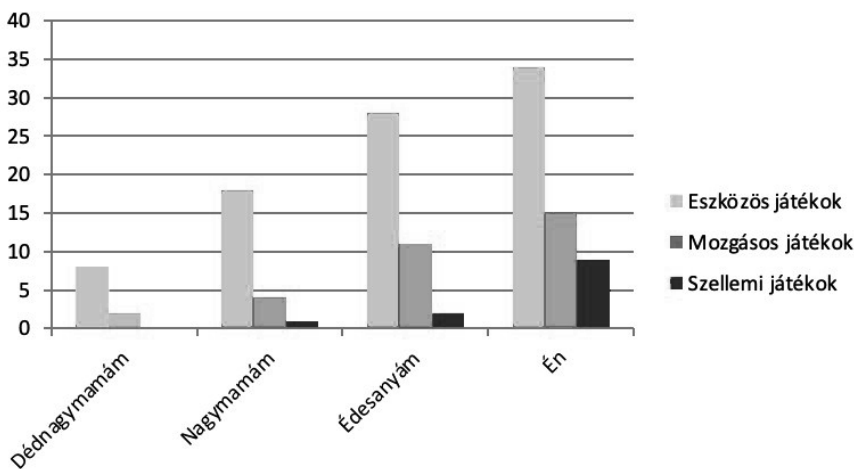
A gyermekkép alakulása például munkámban is jól megfigyelhető. Míg dédnagymamámmal keveset foglalkoztak szülei a sok munka miatt, addig a későbbi generációk egyre nagyobb odafigyelést kaptak szüleiktől. Emellett dédnagymám nem járt óvodába, csak egy évet egy úgynevezett iskolaelőkészítőbe. Ezután pedig hat osztályt fejezett be. Nagymamám viszont már járt óvodába, az iskolában pedig nyolc osztályt fejezett be. Csa-

Paritty (A szerző fotója 2014-ből)

ládóm gyermekjátékaira kihatott szülei anyagi helyzete és foglalkozása is, de emellett talán fontosabb befolyásoló tényező volt a tágabb környezet, a nagyszülők és a játszótársak, hiszen tőlük is nagyon sok játékot megtanultak családtagjaim. Ezenkívül a falu természeti adottságai is hozzájárultak ahhoz, hogy ki mivel játszott (pl. kacsázás a vízen a Krivaja partján, halfogás a Krivajban, bújócska a parkban, vár építése sárga földből stb.).

Ha a lányos játékokat vizsgáljuk meg, akkor azt láthatjuk, hogy ahogy haladunk generációról generációra napjainkig, a játékok száma fokozatosan nő mindhárom feltüntetett játéktípusnál (1. ábra). Dédnagymamám rendelkezett a legkevesebb játékkal. Ennek okát a dédnagymamámmal folytatott beszélgetésekből tudtam meg. Nagyon nehezen tudott visszaemlékezni játékaire, és elmondta, hogy mivel ő volt az idősebb, neki kellett a legtöbbet segíteni az otthoni munkában és a földeken egyaránt, emellett öccsére is vigyáznia kellett. Szülei a sok munka miatt nem értek rá azzal törődni, hogy gyermekük mivel játszik. Gyorsan fel kellett nőnie, így nem meglepő, hogy kevés játékot tudhatott magáénak. Nagymamám viszont már sokkal több odafigyelést kapott szüleitől. Ehhez hozzájárult az is, hogy nem dolgozott mindkét szülő, és a földjeiket bérbe adták. Édesanyja így sokat volt vele, és több játékot is készített neki. Sok játékot tanult az utcabeli gyerekektől is. Édesanyámtól megtudtam, hogy gyermekkorában jó anyagi helyzetben éltek szüleivel, így sok játékot kapott tőlük. Emellett a játékgyártás ekkor kezdett el felvirágozni. Szinte mindent meg lehetett vásárolni miniatürizált formában (játékként) a gyerekeknek (pl. konyhabútorokat, orvosi felszereléseket, var-

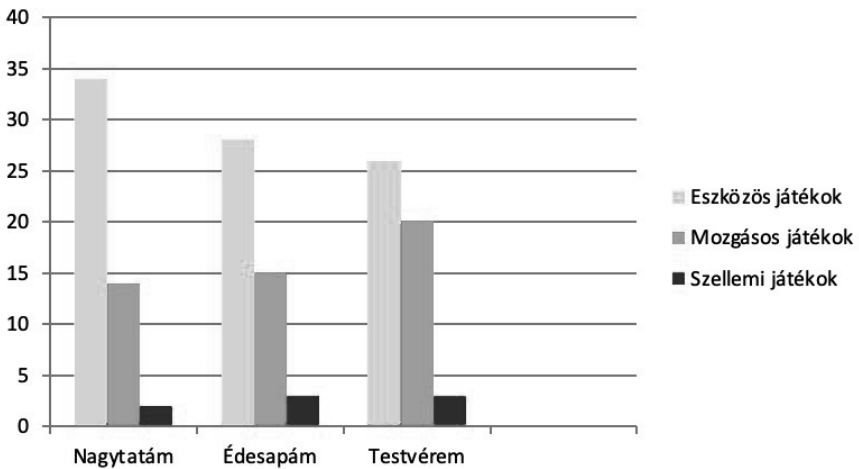

1. ábra. Lányos játékok

rógépet stb.). Örült a megvásárolt sok játéknak, és így nem volt olyan nagy szüksége saját készítésű játékszerekre. Keveset játszott kint az utcán, mivel a környéken szinte egy gyermek sem lakott. Játosztársaitól a születésnapokon tanult játékokat, majd később az óvodában. Saját gyermekkoromra visszaemlékezve elmondhatom, hogy sok megvásárolt játékunk volt, viszont nagyon szerettünk kint az utcán játszani. Sok játékot tanultunk így az utcabeli gyerekektől. Emellett szüleink is gyakran leültek mellénk játék közben, játszottak vagy új játékot tanítottak velünk.

Családom férfi tagjait megfigyelve viszont pontosan az ellenkezőjét tudom megállapítani (2. ábra). Nagyatám rendelkezik a legtöbb eszközös játékkal, míg testvérem a legkevesebbel. A mozgásos játékok terén azonban egész más a helyzet. A legtöbb mozgásos játék testvérem esetében figyelhető meg, a legkevesebb pedig édesapámnál. A szellemi játékok száma szinte majdnem egyforma. Nagyobb számbeli eltéréseket nem igazán tudunk kiemelni a különböző játéktípusokon belül. Az ábra is mutatja, hogy a játékok száma nagyon hasonlóan alakult a család férfi tagjai esetében. Elmondhatjuk, hogy mindhárman szerettek barkácsolni, így sok saját készítésű játékkal rendelkeztek. Emellett szüleiktől sokat tanultak, így egyfajta generációkon keresztül végbemenő hagyományozódási folyamatot figyelhetünk meg. Ezenkívül mindhármuktól megtudtam, hogy sokat játszottak kint a szabadban az utcabeli gyerekekkel, így tőlük is elsajátítottak néhány játékot.

Munkámban jól megfigyelhető, hogy családom férfi tagjainak játéktára gazdagabb volt, mint a család női tagjaié. Több eszközös és mozgásos játékot

2. ábra. Fiús játékok

játszottak. A szellemi játékok azonban mindkét nemnél alacsony értékkel képviseltetik magukat. Véleményem szerint ennek a népszerűtlenségnek az az oka, hogy a szellemi játékok nem tudják olyan sokáig lekötni a gyerekek figyelmét, mint az eszközös és mozgásos játékok. A fakarddal vagy a csutkababával órákig el tud játszani a gyerek, míg például a pipacsjátékot egyszerűen eljátssza, majd másik játékba kezd.

Ha a konkrét játékokat figyeljük meg, észrevehetjük, hogy vannak kimondottan csak fiús (pl. fakard, parittyá, csigázás, mosdatás stb.) és kimondottan csak lányos játékok (csutkababa, kukoricababa, karkötő virágokból stb.). A legtöbb játék azonban mindkét nemre jellemző (pl. csutkaó, hóemberépítés, hógolyózás, pipacsjáték, bújócska stb.). Ezek főleg a mozgásos és szellemi játékoknál figyelhetők meg. A legtöbb eltérés az eszközös játékoknál látható. Ez természetes, hiszen míg a fiúk szerszámot vagy fegyvert készítenek legszívesebben, addig a lányok babát vagy ékszert.

7. AZ EREDMÉNYEK HASZNOSÍTÁSA AZ ÓVODÁBAN

Úgy gondolom, hogy a kutatásom során összegyűjtött játékok közül nagyon sokat alkalmazhatnának ma is az óvodákban. Külön örömet, élményt jelent a gyermek számára ugyanis az a tény, hogy ő alkotott egy adott játékszert vagy építményt. Véleményem szerint a játékszerek készítése és a velük való játék növeli a gyerekek önbizalmát és önállóságát is. Az életben könnyebben fel tudják majd találni magukat, nem ijednek meg a váratlan helyzetektől. A játékok során fejlődik kreativitásuk, kez ügyességük, és problémamegoldó képességük. Emellett gazdagodik mozgáskultúrájuk, és érdeklődésük kitágul. Képesek lesznek maguk is felfedezni dolgokat, és később akár új játékokat kitalálni. A természet és az ok-okozati összefüggések, vagyis magának az életnek a megértésében is nagy szerepük van ezeknek a játékoknak. Az árnyjáték során például megfigyelheti a gyermek, hogyan keletkeznek az árnyékok, mitől függ az alakjuk stb. Karkötők készítése közben közelebből is szemügyre veheti a virágok részeit. Közben felhívhatjuk a gyerekek figyelmét a környezetvédelem fontosságára is. Virágszedés közben elmondhatjuk, hogy vigyáznunk kell a természetre, mert ha nem óvjuk, akkor nem tud szép virágokkal, finom gyümölcsökkel megajándékozni bennünket. Ezeknek a játékoknak a legnagyobb hatását abban látom, hogy a gyerekek játék közben közelebb kerülnek a természethez, és közvetlen tapasztalatokat szerezhetnek a környező világról. A közvetlen tapasztalat pedig sokkal tartósabban marad meg az emlékezetükben, és könnyebben fogják fel a természet rendjét is.

8. ÖSSZEFOGLALÁS

Munkám végén megállapíthatom, hogy nagyon fontos a múlt játékeinak fel-
elevenítése és gyűjtése, hisz lassan kezdenek feledésbe merülni. Igazi gyöngy-
szemek számomra ezek a játékok, amelyek alkalmazása véleményem szerint
fontos feladata egy óvónőnek. A mai modern világ embere talán már ki se
tudna találni ilyen vagy hasonló játékokat és kreatív megoldásokat. Gyakran
veszem észre a környezetemben élő embereken, hogy kezd beszűkülni a lá-
tókörük, és csak modern fejjel tudnak gondolkodni. A természet apró szép-
ségeit már gyakran észre sem vesszük. Azért törjük magunkat, hogy drága
gépeket, szerkezeteket vásároljunk, miközben észre sem vesszük, hogy meny-
nyi fölösleges, haszontalan kacatot halmozunk fel. Úgy gondolom, hogy az
óvodások környezettudatos nevelésével még valamennyire megfékezhetjük
rohanó világunk pazarló életmódját. E célból munkánk során játékok széles
tárházát alkalmazhatjuk, melyek közül a tárgykészítő játékok kiemelt jelen-
tőségűek. Hiszen mennyivel érdekesebb a gyerekekkel bogáncsot gyűjteni,
majd a szabadban különböző bútorokat készíteni szúrós, tüskés piros vagy
kék virágából, mint poros műanyag bútorokkal játszani egy óvodai csoport-
szobában.

IRODALOMJEGYZÉK

- KARDOS Ferenc 2003. Amiről a tárgyak mesélnek. Dél-Zala gyermekjá-
ték-kultúrája a Thury György Múzeum gyűjteménye tükrében. In: *Zalai
Múzeum*, 12., 267–281. [https://epa.oszk.hu/01600/01613/00012/pdf/
zm_12_2003.pdf](https://epa.oszk.hu/01600/01613/00012/pdf/zm_12_2003.pdf).
- KOSZTOLÁNYI Dezső 1973/1910. A szegény kisgyermek panaszai [A játék].
In: *Kosztolányi Dezső Összegyűjtött Versei*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Buda-
pest, 125.
- LÁZÁR Katalin 1996. Népi játékok tanítása a Bácskában. In: *Létiünk*, 3–4.,
97–101. <https://vamadia.rs/pdf/a1142e8c-e2e9-446f-a7a4-412652658252>.
- MARONKA János – VIGH Rudolf – VIRÁG Gábor 1994. Kishegyes 225 éves.
In: *Üzenet*, 5–6., 215–364. [https://vamadia.rs/pdf/7c5cboc3-da59-4c83-
ba44-3516d6f3c046](https://vamadia.rs/pdf/7c5cboc3-da59-4c83-ba44-3516d6f3c046).
- MOLNÁR Gyöngyi – PAPP László 2008. *Csoncsikó. Morovici gyermekvi-
lág*. Moravicai Értelmiségi Fórum, Bácskossuthfalva. [https://vamadia.rs/
pdf/8cfd62-a574-4899-81c3-c6b59focfo37](https://vamadia.rs/pdf/8cfd62-a574-4899-81c3-c6b59focfo37).
- SZŐKE Anna 2009. *Ez a falu más. Fejezetek Kishegyes társadalomnéprajzához*.
Grafoprodukt Kiadó, Szabadka. ISBN: 978-86-83135-85-1.
- SZŐKE Anna 2011. *Etnikai jelenségek Kishegyesen. Fejezetek a település társad-
alomnéprajzához*. Kiss Lajos Néprajzi Társaság, Szabadka. ISBN: 978-86-
88073-04-2.

ABSTRACT • The study examines the role of self-made and traditional children's games and toys through the play experiences of several generations within a Hungarian family in Vojvodina. The research is based on interviews and personal recollections through which the author collected and compared the games of great-grandparents, grandparents, parents and her own childhood. The analysis shows that the form and frequency of children's games are significantly influenced by social and economic circumstances, family background and the natural environment. Across the examined generations, a gradual decline in self-made toys and the increasing prevalence of purchased toys can be observed, while many elements of traditional games continue to survive in family memory. The study also emphasizes that folk and object-making games can play an important role in preschool education, as they contribute to the development of children's creativity, manual skills, motor abilities and environmental awareness, while also supporting the transmission of cultural traditions.

KEY WORDS • **children's games, folk games, self-made toys, intergenerational transmission of traditions, preschool education, Vojvodina**

SAŽETAK • Rad ispituje ulogu dečjih igračaka kućne izrade i narodnih igara kroz igračka iskustva više generacija jedne mađarske porodice iz Vojvodine. Istraživanje se zasniva na intervjuima i ličnim sećanjima, pomoću kojih je autorka prikupila i uporedila igre prabaka i pradede, baka i deda, roditelja, kao i sopstvenog detinjstva. Analiza pokazuje da na oblik i učestalost dečjih igara u velikoj meri utiču društvene i ekonomske okolnosti, porodično okruženje, kao i prirodna sredina. Kod posmatranih generacija jasno se uočava postepeno opadanje broja igračaka koje su deca sama izrađivala, uz istovremeno širenje kruga kupljenih igračaka, dok brojni elementi tradicionalnih igara i dalje opstaju u porodičnom pamćenju. Rad takođe naglašava da narodne i predmetno-kreativne igre mogu imati značajnu ulogu u predškolskom vaspitanju, jer doprinose razvoju dečje kreativnosti, ručnih veština, motoričkih sposobnosti i ekološke svesti, istovremeno podstičući prenošenje kulturne tradicije.

KLJUČNE REČI • **dečje igre, narodne igre, igračke kućne izrade, međugeneracijsko prenošenje tradicije, predškolsko vaspitanje, Vojvodina**

Beérkezés időpontja: 2026. január 18.

Elfogadás időpontja: 2026. január 31.